

Kas slypi už studijų programos populiarumo?

Projekto „Mokslo pieva“ ataskaita

Komandos vadovė:

Agnė Girkontaitė

Tyrimą atliko:

Vidmantė Geišaitė

Aurelija Lutcaitė

Rasa Ibelhauptaitė

Živilė Ginkutė

Vilnius, 2014

Po 2009 aukštųjų mokyklų reformos, aukštosios mokyklos ėmė tarpusavyje konkuruoti dėl gabių studentų, o atsiradę studijų krepšeliai turėjo ne tik motyvuoti siekti geresnių rezultatų bet ir „išauginti“ stojančiųjų minimalų konkursinį balą visose studijų programose. Dabartinė situacija rodo, kad norinčiųjų studijuoti vienoje ar kitoje programoje skaičius yra žymiai didesnis nei kitoje (žr. 2 lentelę). Apžvelgiant skiriamų vietų skaičių nuo reformos pradžios (žr. 1 lentelę), socialiniams mokslams yra skiriama kiekvienais metais vis mažiau lėšų, tačiau tai ne ką sumažina norinčiųjų studijuoti skaičių. Verta paminėti, kad vis dėlto socialinių mokslų srityje telpa daug ir įvairių krypčių, kurios nebūtinai yra populiarios tarp stojančiųjų. Savo tyrimu sieksime atrasti veiksnius, kurie lemia, jog studijų programa yra populiari arba priešingai – nepopuliari. Tokiu būdu mėginsime atskleisti kaip populiarinti kitas kryptis, kurios nesusilaukia tokio stojančiųjų dėmesio.

Apžvelgiant jau anksčiau atliktus tyrimus rėmėmis B. Rakauskienės, D. Abramavičienės ir I. Brazionienės¹ straipsniu. Jos pateikė problemas bei galimas priežastis, kurios gali lemti studijų krypties pasirinkimą. Įvardintos priežastys: socialiniai mokslai gali būti lengvesni lyginant su technologiniais mokslais, bei įtakos turi masinės medijos. Vis dėlto, šio tyrimo duomenų negalima laikyti neginčytiniais, nes tyrime dalyvavo tik Alytaus kolegijos Inžinerijos fakulteto pirmo kurso studentų apklausa, kuri negali būti taikoma platesniam kontekstui.

Dar vienas tyrimas atliktas K. Samašonok, R. Truncienės ir D. Kulytės², kuriame atskleidžiami motyvai, lėmę abiturientų pasirinkimus - tai noras gauti diplomą, patobulėti kaip asmenybei, tikėjimas, jog pasirinkta specialybė užtikrins nuolatinio darbo turėjimą, didesnio atlyginimo gavimo galimybes. Nors ir šio tyrimo rezultatus sudėtinga apibendrinti bei pritaikyti kitoms studijų kryptis, nes jis atliktas tik su VK VVF pirmo kurso studentais, tačiau verta atkreipti dėmesį į pateikiamus motyvus.

Teorinė metodologinė dalis

Tyrimė naudosime kokybinės lyginamosios analizės (toliau KLA) raiškiųjų aibių metodą. KLA tinka deterministinėms priežastinėms hipotezėms tikrinti, dėl šios priežasties rezultatai labai jautrūs matavimo klaidoms. Gali pakakti vieno hipotezei prieštaraujančio stebėjimo, kad ši būtų paneigta. Taip pat analizei didelės įtakos turi ir stebėjimai su labai išsiskiriančiomis reikšmėmis (išskirtys), tačiau jų įtaka mažėja didėjant stebinių skaičiui. Šis metodas buvo pasirinktas, nes tyrimo imtis nedidelė (39 studijų programos). Be to KLA, visų pirma, yra orientuota į tyrimo atvejus, o po to į kintamuosius ir jų ryšius. Metodas yra geras tuo, kad leidžia pažvelgti į priežastines sąlygas:

1. Kokios yra būtinos, bet nepakankamos sąlygos;
2. Kokios sąlygos yra pakankamos, bet nebūtinos;
3. Kokios sąlygos yra būtinos bei pakankamos.

ir yra orientuotas į sąlygų kombinacijas. Raiškiųjų aibių KLA visi kintamieji turi būti dvireikšmiai. Jie įgyja reikšmę 1 arba 0.

Tyrimo metu mes atrinkome 20 populiarių ir 19 nepopuliarių studijų programų, nes norėjome iširti, kas lemia studijų programos populiarumą ar nepopuliarumą. Mums buvo įdomūs kraštutinumai.

¹ Rakauskienė, B., Abramavičienė, D. ir Brazionienė, I. 2012. Abiturientų būsimos profesijos pasirinkimo prioritetai ir problemos. In: Pasirengimas studijoms. Studijų įgyvendinimo strategijos, kryptys, prioritetai ir problemos: tarptautinės praktinės mokslinės konferencijos informacinio biuletenio medžiaga. Girionys: 55-62.

² Studijų pasirinkimo motyvai ir pasitenkinimas studijomis [interaktyvus]. Prieiga per internetą: <<http://www.viko.lt/uploads/files/2010/Straipsniai/01%20straipsnis.pdf>> [žiūrėta 2014 05 27].

Populiariausias studijų programos pasirinkome pagal tai, kurios buvo dažniausiai įvardijamos pirmuoju pageidavimu, kas rodo studijų programos populiarumą. Nepopuliarios tos studijų programos, kurios nesulaukė nei vieno abiturientų prašymo. (žr. 3 lentelę)

Darbe iš daugybės galimų ir diskutuotų veiksnių, pasirinkome keturis, kurie galėtų lemti studijų programų populiarumą:

1) Miestas.

a. Pagal kokybinės lyginamosios analizės reikalavimus studijų programos, kurios yra Vilniuje ir Kaune pažymėjome 1. Studijų programos, kurios Klaipėdoje pažymėjome 0.

b. Toks žymėjimas pasirinktas, todėl kad išanalizavus atliktas apklausas, internetinius forumus, paaiškėjo, kad daugelis abiturientų nori studijuoti didžiosiuose Lietuvos miestuose, kur sutelkti populiariausi universitetai ir kolegijos. Taip pat jie nori atsiriboti nuo tėvų ir pradėti gyventi atskirai nuo jų, ten kur yra geriausios perspektyvos.

2) Informacijos pateikimas.

a. Nagrinėjant jau atliktus tyrimus (2010 metų Lietuvos abiturientų tyrimas) apie įvairių medijų poveikį, išsiaiškinome, jog abiturientai rinkdamiesi, ką studijuoti labiausiai pasitiki ir naudojami aukštųjų mokyklų internetiniais puslapiais. Darėme prielaidą, kad kuo lengviau prieinama informacija abiturientui, tuo didesnė tikimybė, kad jis pasirinks tą studijų programą, ir atvirkščiai, jei informaciją rasti sunku arba jos iš vis nėra, abiturientas nestos į tą studijų programą.

b. Siekiant išsiaiškinti kokią įtaką daro šis veiksnys, šiame veiksnyje išskyrėme 5 kriterijus pagal kuriuos išanalizavome kiekvienos studijų programos internetinius puslapius:

i. kelias iki konkursinio balo. Analizės metu buvo suskaičiuota kiek "pelės" paspaudimų reikia kad surastum konkursinį balą. Jei paspaudimų skaičius buvo 1-3 – dėjome pliusiuką, jei paspaudimų skaičius buvo 4 ir daugiau dėjome minusiuką.

ii. Studijų programos dalykų sąrašas.

iii. Studijų programos aprašymas. Jei programos aprašas buvo dėjome pliusiuką, jei ne – minusiuką

iv. dalykų, kuriuos studijuosi aprašai. Jei dalykų aprašai buvo dėjome pliusą, jei ne - minusą.

v. darbo galimybės baigus studijas.

Šių kriterijų pasiskirstymus apibrėžėme taip: jei studijų programos internetinio puslapio analizė atitiko 3 iš 5 kriterijų ir daugiau, tą studijų programos žymėjome 1. Jei studijų programos internetinio puslapio analizė atitiko mažiau nei 3 kriterijus - žymėjome 0. Veiksnys „medijų įtaka“ parodo ar specialybės populiarumui daro įtaką informacijos prieinamumas apie specialybę jos intrnetiniame puslapyje.

3) konkursinis balas

a. Daugeliu atveju abiturientai remiasi praeitų metų konkursiniu balu, jog galėtų palyginti ir numatyti savo galimybes patekti į tam tikrą aukštosios mokyklos siūlomą studijų programą. Darėme prielaidą, kad jei ankstesniais metais į tam tikrą studijų programą minimalus konkursinis balas yra aukštas, tai ta programa yra paklausesnė, populiariesnė ir prestižiškesnė.

b. Pagal kokybinės lyginamosios analizės principus konkursinį balą apibrėžėme: jei konkursinis balas didesnis nei 17,7, tokias specialybes žymėjome 1, jei konkursinis balas mažesnis už 17,7, tokias specialybes žymėjome 0. Tokią ribą pasirinkti paskatino ir analizėje gauti prieštaravimai, tad kad juos sumažintume, patogiausia buvo imti 17,7 ribą.

4) stojamojo balo sandara.

a. Skaitant įvairius abiturientų pasisakymus internetinėje erdvėje, ypač apie matematiką bei jos egzaminą, abiturientai dažnai pasisakė prieš matematiką bei teiravosi studijų, kuriose šios disciplinos būtų kuo mažiau.

b. Dėl šios priežasties, visos sąraše buvusios studijų programos, kurios konkursinio balo sandaroje turėjo matematikos egzaminą, nesvarbu ar šis egzaminas sudarė 0,2 ar 0,4 svertinio balo, pagal kokybinės lyginamosios analizės reikalavimus buvo pažymėtos 0. Studijų programos, kurios konkursinio balo sandaroje neturėjo matematikos egzamino buvo pažymėtos 1. (Žr. 4 lentelę)

Analizuoti ir kiti veiksniai, kurie dėl duomenų trūkumo buvo atmesti:

1) Alga (Turint daugiau laiko, šį veiksniį dar būtų galima tirti, nes tikėtina, kad jis vienas iš studijas lemiančių veiksnių. Ateityje, galima bandyti ieškoti įsidarbinusių žmonių pagal studijų kryptis.);

2) Moterų ir vyrų pasiskirstymas pagal specialybes;

3) Studijų programos naujumas;

4) Mokyklos aplinkos daroma įtaka abiturientų pasirinkimams;

5) Minimalaus balo kaita bėgant metams.

Kiti tyrinėti veiksniai, kurie pasirodė nesvarbūs tyrime:

1) Studijų trukmė;

2) Kaina (rezultatai pasirodė neesminiai);

3) „Veido“ reitingai.

Taip pat buvo iškelta ir hipotezė, kad universitetas yra svarbus veiksnys, tačiau analizėje buvo matyti aiškūs dėsningumai, kad tarp populiariausių nėra nė vieno regioninio universiteto, o tarp nepopuliariausių - nė vieno centrinio universiteto. Tad šis veiksnys savaime buvo pagrįstas ir tam, kad pamatytume kitų veiksnių įtaką, jis buvo eliminuotas.

Rezultatai ir išvados

Atlikus analizę pastebėjome, kad vienas veiksnys nieko nepasako ar studijų programa yra populiaru ar ne. Baigtims būdingos tam tikros veiksmų kombinacijos, nuo kurių priklauso kokios kategorijai priklausys studijų programos (populiarioms arba nepopuliarioms). Jeigu programa yra iš Vilniaus arba Kauno, rūpinasi informacijos pateikimu internetiniame puslapyje, konkursinis balas yra aukštas, o stojant matematikos egzamino nereikalauja, tai ta programa bus populiaru. Pavyzdžiui, teisė ir muitinės veikla mru, teisė vu, pramogų industrijos vgtu, teisė mru.

Populiari baigtis, kai studijų programa Kaune arba Vilniuje, rūpinasi informacijos pateikimu savo internetiniame puslapyje, konkursinis balas yra aukštas, tačiau stojant reikalauja matematikos egzamino yra medicina lsmu ir vu (vf/vnf), ekonomika vu, farmacija lsmu, psichologija vu, kineziterapija lsmu, veterinarinė medicina lsmu, odontologija lsmu, vadyba ir verslo administravimas vu.

Nepopuliarios programos, kur nėra nei medijų įtakos, nei aukšto konkursinio balo, miestas ne Vilnius ir ne Kaunas, reikalaujama matematikos egzamino. Pavyzdžiui, kultūros ir medijų filosofija ku, kraštovaizdžio architektūra ku, kraštovaizdžio planavimas ir aplinkos dizainas ku, statinių ir parkų restauravimas ku. (Daugiau žr. lentelę nr. 5)

Be visų jau minėtų siūlymų ateičiai ir darbo tęsimui, taip pat būtų įdomu paimti vidurines nieko neišsiskiriančias programas ir joms pritaikyti mūsų jau išsirinktus veiksmus.

Taip pat į tyrimą būtų įdomu ir kitus konkursinio balo sandaroje esančius egzaminus. Jau tyrėme kaip Facebook puslapiai apie aukštąsias mokyklas ir jų lankomumo statistika koreliuoja su studijų programos populiarumu. Taip pat ieškojome Delfi straipsniuose kiek būna apie konkrečias aukštąsias mokyklas rezultatų, kas rodytų jų populiarumą. Taip pat buvo tirta ir Google paieškos rezultatai apie studijų programas, su kokių universitetu pirma susieja. Šių rezultatų į tyrime nenaudojome, tačiau tęsiant jį būtų prasminga įtraukti ir šiuos surinktus duomenis.

Priedai

Metai Studijų sritis	2014	2013	2012	2011	2010	2009
	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms	Universitetin ėms studijoms/ koleginėms studijoms
humanitarini ų mokslų studijų sričiai	999/58	999/58	1103/67	1137/70	1132/70	1326/222
socialinių mokslų studijų sričiai	1955/1989	2238/2237	2692/2798	3074/3312	3094/3466	3074/3724
fizinių mokslų studijų sričiai	1166/188	1166/157	1295/192	1335/200	1325/164	1698/147
technologijos mokslų studijų sričiai	2065/2987	2065/2954	2275/3308	2467/3690	2462/3661	2946/4194

1 lentelė. Valstybės finansuojamų vietų skaičius universitetinėms ir koleginėms studijų sritims

Metai \ Studijų sritys	2013 Universitetinėms studijoms/ koleginėms studijoms	2012 Universitetinėms studijoms/ koleginėms studijoms
humanitarinių mokslų studijų sričiai	2130/142	2502/107
socialinių mokslų studijų sričiai	10493/5807	11819/6640
fizinių mokslų studijų sričiai	1769/244	1654/177
technologijos mokslų studijų sričiai	3415/3829	3305/4074

2 lentelė. Studijų sričių populiarumas (pirmu pageidavimu)

POPULIARIOS STUDIJŲ PROGRAMOS	NEPOPULIARIOS STUDIJŲ PROGRAMOS
MEDICINA LSMU	PLASTIKŲ INŽINERIJA KTU
MEDICINA VU	URBANISTINĖ INŽINERIJA KTU
KŪRYBINĖS INDUSTRIJOS VGTV	DAILĖ KU
MEDICINA(VNF) LSMU	ERGOTERAPIJA KU
POLITIKOS MOKSLAI VU	KRAŠTOVAIZDŽIO ARCHITEKTŪRA KU
TEISĖ IR MUITINĖS VEIKLA MRU	KRAŠTOVAIZDŽIO PLANAVIMAS IR APLINKOS DIZAINAS KU
TEISĖ VU	KULTŪROS IR MEDIJŲ FILOSOFIJA KU
EKONOMIKA VU	LIETUVIŲ FILOLOGIJA IR KALBOS TVARKYBA KU
FARMACIJA LSMU	SOCIALINIS DARBAS SVEIKATOS PRIEŽIŪROJE KU
PRAMOGŲ INDUSTRIJOS (N-2013) VGTV	STATINIŲ IR PARKŲ RESTAURAVIMAS KU
TEISĖ MRU	CHEMIJA LEU
PSICHOLOGIJA VU	EKOLOGIJA IR GAMTAMOKSLINIS UGDYMAS LEU
VIEŠASIS ADMINISTRAVIMAS MRU	FIZIKA IR INFORMACINĖS TECHNOLOGIJOS LEU
KOMUNIKACIJA IR KŪRYBINĖS INDUSTRIJOS MRU	KATALIKŲ TIKYBA LEU
MEDICINA(VNF) VU	ANGLŲ KALBOS PEDAGOGIKA KVK
KINEZITERAPIJA LSMU	IKIMOKYKLINIO UGDYMO PEDAGOGIKA KVK
VETERINARINĖ MEDICINA LSMU	PREKYBOS VADYBA KVK
VIEŠOJI KOMUNIKACIJA VDU	SOCIALINĖ PEDAGOGIKA KVK
ODONTOLOGIJA LSMU	MATEMATIKOS IR INFORMATIKOS MOKYMAS VU
VADYBA IR VERSLO ADMINISTRAVIMAS VU	

3 lentelė. Populiaros ir nepopuliaros studijos

Kintamojo pavadinimas	Paaiškinimas	Kodavimas
Baigtis	Populiarios specialybės	1
	Nepopuliarios specialybės	0
Miestas	Kaunas ir Vilnius	1
	Kiti miestai	0
Medijų įtaka	3 ir daugiau balų	1
	Mažiau nei 3 balai	0
Konkursinis balas	17,7 ir aukštesnis	1
	Mažiau nei 17,7	0
Matematikos egzaminas	yra	0
	nėra	1

4 lentelė. Kodavimas

Paaiškinimas	Medijų įtaka	Miestas	Matematiko egzaminas	Konkursinis balas	BAIGTIS
Medicina lsmu, medicina vu, medicina(vnf) lsmu, ekonomika vu, farmacija lsmu, psichologija vu, medicina(vnf) vu, kineziterapija lsmu, veterinarine medicina lsmu, odontologija lsmu, vadyba ir verslo administravimas vu	1	1	0	1	1
Kurybines industrijos vgtu, viesasis administravimas mru, viesoji komunikacija vdu, kataliku tikyba leu	1	1	1	0	C
Politikos mokslai vu	0	1	1	1	1
Teise ir muitines veikla mru, teise vu, pramogu industrijos (n-2013) vgtu, teise mru	1	1	1	1	1
Plastiku inžinerija ktu, matematikos ir informatikos mokymas vu	1	1	0	0	0
Daile ku, ergoterapija ku, socialinis darbas sveikatos prieziuroje ku	0	0	1	1	0
Kulturos ir mediju filosofija ku, /krastovaizdzio architektura ku, krastovaizdzio planavimas ir aplinkos dizainas ku, statiniu ir parku restauravimas ku	0	0	0	0	0
Lietuviu filologija ir kalbos tvarkyba ku, /ergoterapija ku, socialinis darbas sveikatos prieziuroje ku	0	0	1	0	0
Anglu kalbos pedagogika kvk	1	0	1	0	0
Ikimokyklinio ugdymo pedagogika kvk, prekybos vadyba kvk, socialine pedagogika kvk	1	0	0	0	0
/Krustovaizdzio architektura ku, krastovaizdzio planavimas ir	0	0	0	1	0

aplinkos dizainas ku,statiniu ir parku
restauravimas ku

Chemija leu,ekologija ir
gamtamokslinis ugdymas leu

0

1

0

0

0

5 lentelė.

***

Projektą „Mokslo pieva“ organizuoja mokslininkų ir dėstytojų komanda iš Baltijos pažangių technologijų instituto, Kauno technologijos universiteto, Socialinių inovacijų instituto, Vilniaus universiteto ir Vytauto Didžiojo universiteto.

Projekto metu atliekami įvairūs tyrimai iš fizikos, IT, socialinių mokslų bei kitų disciplinų.

2014 m. projekto „Mokslo pieva“ idėją rėmė UAB „Philip Morris Baltic“. Tyrimų temos, išvados bei rekomendacijos išreiškia autorių asmeninę nuomonę.

Daugiau informacijos: www.mokslopieva.lt